

16.-17. Decembar/December 2016.

INSCENIRANJE TERORIZMA I NESREĆA S CILJEM LAKŠEG MANIPULISANJA MEDIJSKIM PUBLIKAMA- EFEKTI VELIKIH SVJETSKIH DOGAĐAJA NA MEDIJSKU SCENU U BOSNI I HERCEGOVINI

MA Seid Jusić, email: seid_jusic@live.com

Internacionalni univerzitet Travnik u Travniku, Bosna i Hercegovina

Sažetak: U vrijeme sveopće navigacije mišljenja teško je pričati i pisati o objektivnosti i objektivnom izvještavanju o stvarnosti putem medija a da samim činom ne budeš progнан u grupu teoretičara zavjere. Takav poredak stvari navodi na razmišljanje o plasiranju i insceniranju određenih loših događaja, s kojom svrhom su tu pored mnoštva ljepote i dobrih događaja. U radu je izneseno viđenje medijskog prostora u Bosni i Hercegovini te karakterizacija istog s ciljem kategorisanja na objektivni i neobjektivni pristup i objašnjenje stvarnosti? Šta je demokratija donijela u smislu slobode upravljanja, slobode medija i šta za demokratiju znači kapitalizam i obratno? Koliki su efekti kapitalističkih namjera u medijskom djelovanju, i kako je uopće moguće biti objektivni kada imaš zacrtani pravac djelovanja? Potreba da se bude u trendu, refleksija svjetske scene na male pozornice poput ove naše u Bosni i Hercegovini je izuzetna priča za opširnija naučna istraživanja. U dijelu rada koji je namjenjen objašnjenju refleksije svjetske scene na našu medijsku pozornicu traženi su objektivni parametri karakterizacije događaja. Poseban akcenat stavljen je na proizvodnju i efekte zastrašivanja kako u emotivnom tako i u potrošačkom pogledu i šta je zapravo cilj insceniranja. Insceniranje terorizma, nesreća, smrti i sl. s ciljem zastrašivanja ili navikavanja ima dalekosežne upravljačke sklonosti i ekonomske, političke i emocionalne efekte.

Ključne riječi: Insceniranje, terorizam, manipulacija, efekti, svjetska scena, mediji

STAGING OF TERRORISM AND DISASTERS IN ORDER TO FACILITATE MANIPULATION OF MEDIA AUDIENCES - THE EFFECTS OF THE WORLD'S LARGEST EVENT ON THE MEDIA SCENE IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Abstract: In the times of navigation opinion it is difficult to talk and write about objectivity and objective reporting about reality and that the very act not to be exiled to a group of conspiracy theorists. That order of things come to think the placing and the staging of certain negative events, to what purpose are there besides a multitude of beauty and good events. The paper presents a vision of media space in Bosnia and Herzegovina and the characterization of the same with the aim of categorizing the objective and non-objective approach and explanation of reality? What is democracy brought in terms of freedom of governance, media freedom and what democracy means capitalism and vice versa? What are the effects of capitalist intentions in media activities, and how is it even possible to be objective when you have a planned course of action? The need to be in fashion, a reflection of the world's scene at the small stage like this in our Bosnia and Herzegovina is a remarkable story for more extensive scientific research. In part, the explanation of which is suitable reflection of world scenes on our media scene in demand are objective parameters characterization of events. Special emphasis is placed on the production and effects of intimidation both in emotional and in terms of the consumer and what is the goal of staging. Staging terrorism, disasters, death, etc. to intimidate or addictions has far-reaching management preferences and the economic, political and emotional effects.

Keywords: Staging, terrorism, manipulation, effects, World scene, media

1. UVOD

U vrijeme sveopće navigacije mišljenja teško je pričati i pisati o objektivnosti i objektivnom izvještavanju o stvarnosti a da samim činom ne budeš prognan u grupu teoretičara zavjere. Pozivanje na zdrav razum ili logiku više ne prolazi kod ljudi kojima je logika isto što i usmjeravanje odnosno indoktrinacija. Simulacija stvarnosti je otišla toliko daleko da se često pitamo šta je realnost? Od davnina se provlači isti obrazac upravljanja masama koji je zasnovan na strahu i nadanju (obećavanju). U religijskom smislu radi se o zastrašivanju paklom i obećavanju raja i taj obrazac prolazi kod religioznih ljudi. Ali šta raditi sa onima koji su već odavno prestali da prate upute religijskih medija (izvora - svetih knjiga). Smišljen je koncept upravljanja putem zastrašivanja ili navikavanja daleko od religijskih krugova koji se plasira u javnost kao vječna opasnost od smrti, katastrofa i sl. ali koji ujedno obećava i daje nadu u bolje sutra kada se jednom za sva vremena pobijedi terorizam, nasilje, kriminal i izbjegnu sve nesreće. Tamo gdje je ateizam „oslobodio“ put ljudskom razumu božanstva više nisu bila na nebu nego su sišla među smrtnike i to u vidu vladajućih dinastija i interesnih grupa, a koje svako lično sa skromnim logičkim zaključivanjima može da otkrije. Takav poredak stvari tjera na razmišljanje o plasiranju i insceniranju određenih događaja u medijima, s kojom svrhom su tu pored mnoštva ljepote i dobrih događaja. U radu je predstavljeno viđenje medijskog prostora u Bosni i Hercegovini te karakterizacija istog s ciljem kategorisanja na objektivni i neobjektivni pristup objašnjenja stvarnosti? Šta je demokratija donijela u smislu slobode upravljanja, slobode medija i šta za demokratiju znači kapitalizam i obratno? Koliki su efekti kapitalističkih namjera u medijskom djelovanju, i kako je uopće moguće biti objektivni ako imaš instruisani pravac djelovanja? Potreba da se bude u trendu, refleksija svjetske scene na male pozornice poput ove naše u Bosni i Hercegovini je izuzetna priča kojoj je posvećen ovaj rad. U dijelu rada koji je namijenjen objašnjenju refleksije svjetske scene na našu medijsku pozornicu izneseni su objektivni parametri karakterizacije događaja. Poseban akcenat stavljen na proizvodnju i efekte zastrašivanja kako u emotivnom tako i u potrošačkom pogledu i šta je zapravo cilj insceniranja. Insceniranje terorizma, nesreća, smrti i sl. s ciljem zastrašivanja ili navikavanja ima dalekosežne upravljačke sklonosti i ekonomske, političke i emocionalne efekte.

2. Karakteristike javnog prostora u Bosni i Hercegovini

Javni prostor u Bosni i Hercegovini uglavnom karakterišu odlike globalnog diskursa medija koji prvenstveno šokiraju javnost na način da se u prvom planu svih vijesti plasiraju najgori događaji. Pored toga isti medijski prostor podijeljen je prvenstveno po nacionalnoj osnovi te se kao takav razlikuje u diskursu objašnjenja određenih događaja. Tako se inscenira terorizam, kriminal, nesreće, smrt, a sve u cilju zastrašivanja i navikavanja na to stanje. Insceniranje je uvođenje na scenu određenih već postojećih obrazaca društvenog ponašanja ili događaja a vrši se na način učestalog spominjanja te preferiranjem priče o njima. Funkcionisanje društva direktno je određeno medijskim djelovanjem a naročito tamo gdje su medijske publike medijski nepismene. Uglavnom se obrasci ponašanja plasirani putem medija brže usvajaju u urbanim sredinama, što govori da opća pismenost nije presudna u smislu kritičkog prihvatanja medijskih sadržaja.

Svaki proizvod se reklamira s ciljem povećanja prodaje i većina ponuđača s ponosom reklamira svoje ime ili naziv firme. Međutim, postoje firme koje se ne reklamiraju putem medija iz općih principa etičnosti, kao što je industrija oružja, opijata i sl. Za te namjene se ulazi u posrednu reklamu, odnosno u pravljenje ambijenta potrebe za prodaju njihovih proizvoda. Tako je priča o terorizmu idealan obrazac za naoružavanje i borbu, te potrošnju proizvoda firmi koje proizvode naoružanje. Insceniranje straha i stresa ima za cilj da kod recipijenata izazove hormonalne reakcije koje za sobom neminovno povlače fiziološko djelovanje organizma.

3. Zastrašivanje i navikavanje

Strah je jedna od četiri osnovne ljudske emocije uz radost, žalost i srdžbu. To ujedno znači i da je jedan od glavnih pokretača ljudskih aktivnosti ili može biti uzrok parcijalne i potpune neaktivnosti. Strah je intenzivan i neugodan osjećaj u vezi sa realnom ili nerealnom očekivanom opasnošću.

Fiziološke promjene koje prate strah su suha usta, znojenje, ubrzan rad srca, drhtanje, praznina u želucu (glad), potreba za uriniranjem. Sve navedene fiziološke reakcije su jako bitni faktori koji idu u prilog proizvođačima u potrošačkom društvu. Ako sagledamo reakcije organizma na strah i analiziramo reklamirane sadržaje, možemo zaključiti slijedeće: znojenje – dezodoransi i kozmetika protiv znojenja, stres – antidepresivi, glad – hrana i grickalice, uriniranje – wc higijena. Previše je slučajnosti u frekvenciji reklamiranja navedenih proizvoda da bi bilo nenamjerno. Treba naglasiti da se ovaj obrazac djelovanja odnosi samo na mikroplan, dok na makroplanu imamao mnogo sofisticiranije kauzalnosti. Što se tiče navikavanja ono se u psihologiji definiše kao primjer neasocijativnog učenja u kojem postoji progresivno smanjenje vjerovatnoće odgovora ponašanja sa ponavljanjem stimulansa. Navikavanje je zapaženo kod gotovo svih vrsta životinja, ali i kod ljudi.⁴¹⁶ Istraživanjima je zaključeno da se uklanjanjem stimulansa koji izaziva strah, te ponovnim uvođenjem istog većina ispitanika reaguje isto kao i prvi put. Što znači da se samo rijetki recipijenti u potpunosti navikavaju na stimulans. Još jedna značajna činjenica koja se pojavljuje u svim relacijama insceniranja terorizma, kriminala, nesreća i smrti je poticaj na činičenje istog djela od strane recipijenata. Tako se pored željenog efekta pospješivanja prodaje proizvoda ulazi i u rizik ponašanja po obrascu koji se nudi insceniranjem.

4. Vladanje putem straha

Insceniranje terorizma, kriminala, nesreća i smrti putem kojeg se izaziva strah je povezano sa pravicima ekonomskog i političkog djelovanja. Insceniranje može biti potaknuto iz privatnih kompanija ali isto tako i iz same vladajuće strukture.

Na državnom nivou radi se o podizanju borbene gotovosti i ulaganju novca u sigurnosne strukture, što za sobom povlači niz mjera potrošnje budžetskog novca. Kolika je cijena

⁴¹⁶Wood, D.C. (1988): *Habituation in Stentor produced by mechanoreceptor channel modification*. Journal of Neuroscience, 2254 (8)

XIV MEĐUNARODNA KONFERENCIJA
KORPORATIVNA SIGURNOST U BiH I ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA
SA EKONOMSKOG, PRAVNOG I KOMUNIKOLOŠKOG ASPEKTA
XIV INTERNATIONAL CONFERENCE
CORPORATE SECURITY IN B&H AND THE WESTERN BALKAN COUNTRIES
FROM ECONOMIC, LEGAL AND COMMUNICATION ASPECT

16.-17. Decembar/December 2016.

obučavanja i pojačavanja policijskih jedinica u borbi protiv terorizma i kriminala? Kolika je cijena ratova u Afganistanu, Iraku, Siriji, Egiptu, Ukrajini, Palestini? Ko finansira i ko ima koristi od toga? Troškovi ratova u Iraku i Afganistanu veći su od onih Vijetnamskog rata, ali i od Zaljevskog rata. Vijetnamski rat stajao je 600 milijardi, a Zaljevski 80 milijardi dolara. Najskuplji rat do sada bio je Drugi svjetski rat za koji je utrošeno 4900 milijardi dolara.⁴¹⁷ Iako neki teoretičari dovode u pitanje utjecaj medija na recipijente njihovo mišljenje je neutemeljeno. Čemu onda tolika borba oko vlasništva nad medijima, kontroli medija i sl. Dovođenje u pitanje utjecaja medija na recipijente je kao i dovođenje u pitanje standardnog obrazovanja na životne priče pojedinaca. Pravilo je da se oni koji su školovani za određeno zvanje time se i bave. Rijetki su krenuli drugim pravcima.

Isti slučaj je i sa potrošačima koji se marketingom usmjeravaju na kupovinu određenih proizvoda i usluga. Poznato je da posrednik u trgovini ima procenat zarade a na osnovu toga i mediji naplaćuju usluge reklamiranja i marketinga. Dovoljno je pogledati cjenovnik oglašavanja i zaključiti da je utjecaj medija ogroman, jer niko ne želi da baca novac na oglašavanje ako od toga nema efekta. Pravljenje ambijenta potrebe je u rukama moćnika koji koriste medije kako bi profitirali. Izazivanje straha kod recipijenata ima za cilj osiguravanje podrške vladama u njihovim planiranim aktivnostima potrošnje, a sve u svrhu formiranja javnog mnijenja koje će dati podršku očuvanja i unapređenja nacionalne sigurnosti. Ovaj koncept se odnosi na velike sile poput SAD, Engleske, Turske i dr. ali se primjenjuje i kod nas u BiH i te slučajeve smo ranije spomenuli (terorizam i nacionalizam). Nije iznenađujuće da javno mnijenje (recipijenti) pod pritiskom straha odobravaju bilo kakav postupak vlade, bez obzira što isti podrazumjeva trošenje njihovog novca u cilju ubijanja i prolijevanja krvi. Tako se na inscenirani terorizam od jedne, dvije ili više eksplozija uzvraća stotinama tona eksploziva, borbenim avionima, slanjem trupa i sl. što u suštini košta milijarde dolara budžetskog novca. Vojna industrija je privredna grana čiji proizvodi služe za nasilje ili prijetnju nasiljem uglavnom od strane političkih moćnika. U cilju boljeg razumjevanja povezanosti proizvodnje straha i mjera vlasti navodimo deset najvećih svjetskih kompanija koje se bave proizvodnjom i trgovinom oružja.

10 najvećih tvrtki vojne industrije na svijetu^[1]

tvrtka	država	prodaja naoružanja	prodaja ukupno	udio naoružanja- posao u %	dobit	broj zaposlenih
Boeing	SAD	30.480	66.387	46	4.074	159.300
BAE Systems	UK	29.850	31.426	95	1.800	97.500
Lockheed Martin	SAD	29.400	41.862	70	3.033	140.000
Northrop Grumman	SAD	24.600	32.018	77	1.803	122.000
General Dynamics	SAD	21.520	27.240	79	2.080	83.500
Raytheon	SAD	19.540	21.301	92	1.474	72.100
EADS	zapadna Europa	13.100	53.534	24	-610	116.490
L-3 Communications	SAD	11.240	13.961	81	756	64.600
Finmeccanica	Italija	9.850	18.376	54	713	60.750
Thales	Francuska	9350	16.825	56	1.214	61.200

iznosi u milijuna US\$, podaci bez Kine, godina 2007.

1. https://hr.wikipedia.org/wiki/Vojna_industrija (21.5.2016)

⁴¹⁷ <http://arhiva.nacional.hr/clanak/39889/>

5. Strah i efekti straha

Globalne drame su sastavni dio diskursa svih medijiskih kuća i o njima se izvještava svakodnevno. Kakve direktne posljedice mogu imati recipijenti u BiH nakon nuklearne havarije u Japanu, virusa ptičijeg gripa u Južnoj Americi, rušenja malezijskog aviona u okean i šta je to bitno u tim događajima za pojedinca koji čak i ne zna šta je nuklearna elektrana, ne zna šta je virus ili neće nikada u životu putovati avionom. Pa čak i za one koji su pismeni postavlja se pitanje s kojom svrhom se izvještava o takvim stvarima.

Zastrašivanje je recept kojim se podiže tiraž novina, slušanje radija i gledanje televizije. To u kombinaciji sa marketingom donosi profit.

Gross (2006) navodi da se na taj način kreira kultura straha koja je za razliku od prirodnih emocija posredovana vještačkim putem odnosno mas-medijima te se razvija u složenu industriju osjećanja.⁴¹⁸

Ne proizvodi se samo strah i to je činjenica, nastoje se proizvesti i ostale emocije poput ljubavi, sreće, radosti, strasti i sl. a sve u cilju sveukupnog potrošačkog duha.

Sveprisutnost straha odnosno prijetnje po život ili imovinu ljudi je najsnažnija onda kada je nedefinisana, nevidljiva a što je poseban slučaj sa današnjim terorizmom. Iako i kriminal ima slične karakteristike, ipak terorizam prednjači u stvaranju i zadržavanju emocije straha kod recipijenata.

Društvo „crne hronike“ nastalo je uslijed namjerno plasiranih slika stvarnosti, i to četiri petine od ukupnih vijesti. Na taj način se proizvodi izvedeni strah koji putem simbola straha plaši medijski nepismene osobe mogućim posljedicama određenih događaja, kao što su gubljenje društvenog statusa, ostajanjem bez zaposlenja, ugrožavanjem lične sigurnosti, nacionalne bezbjednosti, vjerskog ubjeđenja, ljudske vrste itd.⁴¹⁹

Mediji insceniranjem određenih modula ponašanja utiskuju iste u svakodnevni život recipijenata i to na način da im emituju osjećaj realnosti ali nikako pravu realnost, što recipijenti ne znaju. Insceniranjem mega vijesti podiže se interesovanje auditorijuma upravo za onim emiterom koji dramatizacijom i estetizacijom informacija zadobija pažnju.

Za neke recipijente insceniranje straha nije izazvalo željeni efekat zastrašivanja ali jeste podiglo nivo interesovanja do te mjere da se u takvim vijestima uživa, a to je efekat navikavanja.

Svaki dan javljala su se nova globalna upozorenja o ubilačkim virusima, ubilačkim talasima, ubicama i drugim mogućim izvorima smrti. Na početku, ova globalna upozorenja su bila zastrašujuća, ali posle nekog vremena (neki) ljudi su počeli da uživaju u njima.⁴²⁰

Proces koji se odvija u slučaju insceniranja ide slijedećim tokom, na prvom mjestu je učestalost senzacionalnih informacija kojima se podiže napetost publike. Zatim slijedi formiranje stereotipa i predrasuda po određenim društvenim pitanjima. Takve vijesti

⁴¹⁸ prema Gross, 2006:84

⁴¹⁹ prema: Bauman 2010:54

⁴²⁰ Brown, C., 2005:73

16.-17. Decembar/December 2016.

preuzimaju drugi mediji i šire ih kreirajući ambijent proizvedene stvarnosti. Kada se uoči da publika više ne reaguje na ponuđeni podsticaj u razmišljanju, onda se kreira nova još spektakularnija priča i tako u krug.

Emocija straha objedinjuje publiku koja kao takva postaje ciljane grupa u smislu strukture, navika i potreba. Diskurs savremenih medija obojen je demagogijom, propagandom, praznovjerjem a simbolički jezik ima za cilj da sakrije pravo značenje od publike koja je ionako sve više pasivna. Putem insceniranja straha lošim vijestima, dezinformacijama, konverzijom podataka, ideologizovanim interpretiranjem grade se novi individualni ali i kolektivni identiteti. Uglavnom se rađaju ili ponovno bude netrpeljivost, etnička netolerancija, nacionalizam, koji su uzrok kriminala i na koje država putem javnih emitera nema mnogo utjecaja.

Društvene mreže danas čine okosnicu revolucija jer novi mediji imaju novi identitet koji ima zasebnu logiku, vrijednosti i obrasce ponašanja. U ovom slučaju zvanični politički diskurs ostaje po strani jer umreženo društvo ima na raspolaganju nekontrolisani izvor informacija. U ovom slučaju mi više nismo načisto odakle dolaze instrumentalizovani obrasci ponašanja i koja im je ideološka pozadina.

6. Efekti svjetske scene na male pozornice

Današnja svjetska scena uglavnom je ispunjena globalnim dramama poput ratova, terorističkih napada, bombardovanja „neprijatelja“, zemljotresima, cunamijima, rušenjem aviona, potapanjem brodova, ekološkim havarijama, širenjem zaraznih bolesti, buđenjem smrtonosnih virusa i sl.

Male pozornice crpe svoje ideje iz globalnih svjetskih tokova, pa s obzirom na raspoložive finansijske resurse uglavnom ne mogu doći na poprište događaja. Sve emitovano se uzima bez provjere, koja u većini slučajeva nije ni moguća. Male pozornice svoje komade nazivaju globalnim imenima.

Nakon događaja u Parizu po već ranije formiranom obrascu nižu se vijesti na svim medijima kako je terorizam globalno zlo a da su teroristi uglavnom oni koji imaju bilo kakve veze sa Islamom. Oni koji upravljaju medijima plasiraju informacije kakve idu u prilog njihovoj strani.

Nakon insceniranja i medijskog spektakla terorizma u Parizu koji se desio 13. i 14. novembra 2015. godine, u Sarajevu se 19. novembra, dakle samo četiri dana nakon Pariza, desilo višestruko ubistvo i samoubistvo. Ubijena su dva pripadnika Oružanih snaga BiH a samoubistvo je počinio izvršilac. Taj napad je po svaku cijenu u BH medijima dovođen u vezu sa islamskim terorizmom.

Djelo ima odlike terorizma, a ima li odlike vjerskog terorizma upitno je. Izvršilac je dolazio u kladionicu, koristio narkotike i ima krivični dosije, a prema snimcima kamera tačno je znao svoju metu, jer drugi gosti ni radnici nisu povrijeđeni. Motivi ovog višestrukog ubistva nisu isključivo vezani za islamski terorizam, ali eho Pariških napada je bio samo logičan slijed da se i naša mala pozornica poveže sa terorizmom i da se medijske kuće insceniranjem terorizma bar na tren spomenu na globalnoj pozornici.

Činjenica je da su se desila dva ubistva i samoubistvo, ali je poražavajuća činjenica da je izostala kritička funkcija medija, da nemamo istraživačko novinarstvo, objektivnost... Sve priče oko događaja se vežu za narodnu „čula – kazala“. Niko iz bilo koje medijske kuće u BiH nije ni pokušao da napravi priču otkud vojnici u kladionici? Da li su bili uniformisani? Da li su se kladili? Da li su tu bili u toku radnog vremena? Šta kodeks ponašanja vojnika kaže o boravku na takvim mjestima? Da li su se ubica i ubijeni od ranije poznavali? Sve to je ostalo po strani, najvažnije je bilo biti dio velike svjetske scene, pa bar i na nekoliko trenutaka.

Sličan primjer je i napad u Zvorniku koji je izveo Nerdin Ibrić na policijsku stanicu za koji se odmah u medijima Entiteta Republike Srpske reklo da je islamski terorizam iako ne postoje dokazi da je napad vođen vjerskim motivima, što dokazuju činjenice iz biografije Ibrića.

Naime Ibrić je prema izvorima Dnevnog avaza rođen u Kulačić Kuli kod Zvornika 1991. godine. Imao je samo godinu dana kada su mu pripadnici VRS-e, zvorničke policije i paravojnih jedinica iz Srbije odveli oca Sejfu i još oko 750 Bošnjaka 1. juna 1992. godine na Bijeli Potok i svi su pobijeni na nepoznatoj lokaciji.⁴²¹

S druge strane postoji kontraverza oko toga šta je Ibrić uzvikivao u toku napada. Prema izvorima TV1 još uvijek ne postoji službena verzija terorističkog napada na policijsku stanicu u Zvorniku. U javnost su dospjele različite informacije. Od onih da je Nerdin Ibrić vikao Allahu Ekber, do onih one da je psovao što pak nije karakteristično za pripadnike vehabijskog pokreta.

Napad je izvršen u vreme smene u policijskoj stanici, što znači da je napadač znao da tada ima najviše policajaca - izjavio je ministar unutrašnjih poslova RS Dragan Lukač.⁴²²

Zvanični motivi napada za sada nisu poznati, a u toku je policijska i sudska istraga koja treba da otkrije šta je Nerdina Ibrića nagnalo na ovaj teroristički čin. No, kasno sinoć u medijima se pojavila i informacija da se ubijeni policajac Dragan Đurić i ranjeni Željko Gajić u Zvorniku nalaze na spisku policajaca, pripadnika policije Republike Srpske koji su učestvovali u genocidu u Srebrenici, a koji je sačinila Komisije za Srebrenicu. Ovu informaciju objavio je magazin Saff, uz priložen spisak ratnih zločinaca koji rade na visokim funkcijama i u policiji, a učestvovali su u genocidu u Srebrenici. Dragan Đurić rođen je 17. novembra 1967. godine u Banovićima. Bio je nastanjen u naselju Ulice u Zvorniku. Pripadnik MUP-a Srpske bio je od 7. aprila 1994. godine.⁴²³

7. Kauzalnost događaja

Da li su žrtve terorizma samo žrtve vlade kao izgovor da se krene u vojne akcije i trošenje budžetskog novca?!

⁴²¹<http://www.avaz.ba/clanak/175287/>

⁴²²<http://pressrs.ba/info/vesti/>

⁴²³<http://24sata.info/vijesti/bosna-i-hercegovina/227274/>

16.-17. Decembar/December 2016.

Rat u Afganistanu. Insceniranje terorizma od 11. septembra 2001. godine pa do danas u svakom slučaju ukazuje na kauzalnost događaja. Nakon rušenja WTC u Njujorku slijedi američka invazija na Afganistan. Rat je pokrenut iste godine nepunih mjesec dana od napada 7. oktobra 2001. godine, a pokrenule su ga Sjedinjene Države i Velika Britanija kao odgovor na napad 11. septembra 2001. To je bio početak rata protiv terorizma.

Rat u Iraku. U Septembru 2002. godine pojavila se kriza zbog tvrdnje Američkog predsjednika Georgea W. Busha da Irak posjeduje oružja za masovno uništenje, pomaže teroristima (te je tako i implicirao da je Irak stajao iza napada 11. rujna 2001.) i da se nije razoružao prema rezolucijama UN-a. Još je ranije naveo da su „Irak, Iran i Sjeverna Koreja osovine zla“. Irak je izjavio da ne posjeduje nikakva oružja za masovno uništenje. U studenom 2002. Vijeće sigurnosti UN-a odobrilo je rezoluciju 1441 kojom se zahtijeva da Irak surađuje sa svojim obavezama za razoružanje što je ta država prihvatila, na što su UNMOVIC inspektori počeli sa svojim pretragama.⁴²⁴

Rat u Iraku iznjedrio je današnji ISIL, odnosno samozvanu Islamsku državu Iraka i Sirije. Sve se dešavalo pod okriljem američke invazije na Irak i Siriju uz pomoć saveznika koji svakako imaju svoj udio u razaranjima.

Francuska je jedna od vodećih zemalja iz EU koja šalje svoje trupe na okupirana područja. Povezanost uključenosti Francuske u ratove na Bliskom istoku je srazmjerna terorističkim aktivnostima na tlu Francuske.

Hronologija terorističkih napada u Francuskoj od 2012. do 2015. godine.

- U martu 2012. , godine je Francuz, rodom iz Alžira, ubio trojicu vojnika, učitelja i tri studenta u napadu na židovsku školu u gradu Toulouseu. Ubijen je tijekom zasjede u svojem stanu.
- Maj 2013., preobraćenik u islam, Alexandre Dhaussy zadao je nekoliko ubodnih rana u vrat francuskom vojniku kod La Defensea u Parizu. Vojnik je preživio napad.
- Decembar 2014., Joue-les-Tours, francuz rođen u Burundi nožem je napao nekoliko policijskih službenika te pritom vikao „Allahu Akbar“, što na arapskom znači „Bog je velik“. Teško je ozlijedio trojicu policijskih službenika prije nego je svladan i ubijen, piše [Telegraph](#).
- Januar 2015., početak ove godine obilježila su dva teroristička napada u Francuskoj. Said i Cherif Kouachi 7. siječnja, ubili su 12 ljudi u napadu na satirički magazin Charlie Hebdo. Amedy Coulibaly, 8. je siječnja, prije nego je ušao u židovski trgovački centar u Parizu, ubio policajca, a potom još četvero ljudi. Ubijen je zajedno s braćom Kouachi u policijskoj akciji.
- Februar 2015., naoružani muškarac, 3. veljače, napao je trojicu vojnika koji su u tom trenutku bili na straži kod židovskog centra u Nici. Jednog je vojnika teško ozlijedio u ruku, a drugom razrezao obraz, prije nego je uhićen.
- Juni 2015., na jugoistoku Francuske, u pokrajini Saint-Quentin-Fallavie, dvojica naoružanih muškaraca upala su u kemijsku tvornicu nedaleko od grada Grenoblea s namjerom postavljanja eksplozivnih naprava. Prilikom njihovog krvavog pohoda jednom je čovjeku odrubljena glava, a nekoliko je ljudi ozlijeđeno. Jedan od osumnjičenika je uhićen, a kod tvornice je pronađena crna zastava s arapskim slovima.

⁴²⁴<https://hr.wikipedia.org/wiki/Rat>

- Novembar 2015., u najmanje tri napada na različitim dijelovima grada Pariza u petak navečer ubijeno je najmanje 60 osoba.⁴²⁵

- Al-Jazira prenosi 15. novembar 2015. da su Francuski avioni gađali ISIL u Siriji dan nakon terorističkih napada u Parizu.

Teroristički napad u Istanbulu 12.1.2016. godine koji je izvršio 28- godišnji član ISIL-a, porijeklom iz Saudijske Arabije, a u Tursku došao iz Sirije, raznijeo se na trgu između Aja Sofije i Plave džamije. Deset mrtvih, 15 ranjenih, osam Njemaca i jedan Peruanac. Odmah nakon napada Turska se aktivno uključuje u rat u Siriji te obračun sa Kurdskim pobunjenicima.

Sve navedeno ukazuje na kauzalnost događaja, s izvjesnim nalagodavcima i mogućim ciljevima djelovanja koji su unaprijed planirani, a povod su im ili namjerni ili slučajni teroristički napadi. Za neke terorističke napade navedene u hronologiji napada na Francusku opravdano se može dovesti u pitanje njihov teroristički karakter.

Zaključak

Medijski prostor u Bosni i Hercegovini je jako podijeljen po osnovu nacionalnog utjecaja, tako da se i medijske vijesti različito tumače, i to u skladu sa diskursom određene politike. Međutim, zajednička karakteristika većine BH medija jeste aktuelni svijetski dikurs „crne hronike“ i insceniranja terorizma, kriminala, nesreća i smrti.

Na pitanje zašto je šokiranje javnosti potrebno u tolikoj mjeri navedeni su određeni razlozi koji se prvenstveno odnose na uspostavu vlasti i ekonomske odrednice djelovanja kapitalista. Odnos izazivanja emocija i navike potrošača je jako sinhronizovan, a o čemu rijetko ko razmišlja.

Istina je da su vlasnici medija kapitalisti i to oni krupni, a da stimulansom emocija uzrokuju potražnju određenih proizvoda koje oni nude. Demokracija je sjajan paravan za dominaciju različitih lobističkih krugova, a čine se da je nezavisnost medija samo otrcana fraza koja je usmjerena na naivnu i medijski nepismenu publiku. Ambijent demokratskog ozračja ukazuje na činjenicu da nezavisnost medija ne postoji, ili ako se o njoj govori onda možemo govoriti o nezavisnosti npr. od politike, ali o nezavisnosti od sprege ekonomije i informacija nikako.

Inszeniranjem priče o terorizmu vlada vidi idealnu šansu da potroši budžetski novac i da poveća poreze, da uvede strah od nečega nevidljivog i sveprisutnog. Osiguravajuće kuće rade na principu rizika a onda im ovo insceniranje pospješuje prodaju polisa osiguranja, isti slučaj je i sa teškim bolestima, epidemijama, prirodnim katastrofama i sl.

Svjetski biznis koje mogu legalno voditi samo vlade država je prodaja naoružanja, a za takvo nešto su potrebni ratovi, napetosti i kriminal. Sve to imamo u dnevnim vijestima, a biznis cvijeta uz mnogo krvi. Mediji su komentatori koji prenose utakmice, ponekad na strani žrtve a ponekad na strani napadača. S toga je jako bitno dati pravo ime stvarima oko nas, iz navedenih primjera terorizma u Francuskoj da se zaključiti da su mediji prenijeli mišljenje određenih grupa ljudi bez ikakvog kritičkog stava i da se hronologija terorističkih napada u Francuskoj itekako mogla suziti da se postavljaju objektivni kriteriji šta je to terorizam.

⁴²⁵<http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/>

16.-17. Decembar/December 2016.

Refleksija svijetske scene na našu malu pozornicu je vidljiva u primjerima napada na policijsku stanicu u Zvorniku i ubistvo dva pripadnika OS BiH u Sarajevu, gdje se niko nije usudio ili udostojio da javnosti prenese i drugu moguću sliku koja ne uključuje islamski terorizam. Sve se tumači u skladu sa potrebama ili smjernicama svijetskih moćnika, a u nadi da će nas ti isti moćnici spasiti nečega, ili dati nam nešto. U suštini niti nas mogu spasiti niti nam bilo šta dati, jer smo mi samo statistička odrednica da nam se nešto proda, uzme ili da nas se iskoristi.

Strah je snažna emocija koja kroji historiju, ali i život pojedinca. Medijskim insceniranjem terorizma, kriminala, nesreća i smrti recipijenti bivaju preplašeni i pod tim dejstvom posežu za ciljanom zaštitom. Rijetki su oni koji se naviknu na podražaj, pa čak i naviknuti recipijenti nisu u stanju da reaguju na navigaciju misli i djelovanja

LITERATURA

- [1] Bagdikian, B. H. (1997), *The media monopoly*, 5th Edition, Boston, Beacon Press
- [2] Barry, G. (2000) *Kultura straha*, New York: Basic Books
- [3] Bodrijar, Ž. (1991), *Simulakrumi i simulacija*, Novi Sad, IP Svetovi
- [4] Gross, M. (2006), *The secret history of emotion: From Aristotle's rhetoric to modern brain science*, Chicago, The University of Chicago Press
- [5] Kin, Dž. (2003), *Civilno društvo: stare slike, nove vizije*, Beograd, Filip Višnjić
- [6] Lorimer, R. (1988), *Masovne komunikacije: komparativni uvod*, Beograd, Clio
- [7] Brown C., *Guardian Weekend*, 5. XI 2005, str. 73.
- [8] Wood, D.C. (1988): *Habituation in Stentor produced by mechanoreceptor channel modification*. Journal of Neuroscience, 2254 (8)
- [9] A. H. (2015), *Otkrivamo ko je 24-godišnji Nerdin Ibrić, napadač na policijsku stanicu u Zvorniku*, <http://www.avaz.ba/clanak/175287/> (15.5.2016)
- [10] Čizmić, M. (2007), *Cijena rata u Iraku i Afganistanu dosegla 1500 milijardi dolara*, <http://arhiva.nacional.hr/clanak/39889/> (18.5.2016)
- [11] Šaran, Lj. (2015) *Ovih pet medijskih kompanija kontrolira i oblikuje vijesti koje dolaze do vas!* <https://matrixworldhr.com/2015/09/28/> (19.5.2016.)
- [12] https://hr.wikipedia.org/wiki/Vojna_industrija (13.6.2016)
- [13] <https://hr.wikipedia.org/wiki/> (13.5.2016)
- [14] <https://hr.wikipedia.org/wiki/Westinghouse> (16.5.2016.)
- [15] [https://hr.wikipedia.org/wiki/Google_\(tra%C5%BEilica\)](https://hr.wikipedia.org/wiki/Google_(tra%C5%BEilica)) (11.6.2016.)